

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ג, תשי"ב-תשי"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

הסדר הנכון בכתיבת שמות בני-אדם

מנהג חדש בא למדינה: מרבים לכתוב, להדפיס, לקרוא ואפילו לחתום את שם המשפחה לפני השם הפרטי — כגון: מורדכוביץ שלמה, כהן א' וכיו"ב. נגד חידוש זה יש לטעון כמה טענות. מנהג היהודים מאז ומתמיד היה להזכיר את השם הפרטי בראש, ואחריו את שם המשפחה או את שם האב או את שם העיר או כל כינוי אחר, אשר יעזור להבחין בין איש זה ובין כל איש אחר, ובשום זמן מן הזמנים לא נהגו בקרב היהודים אחרת. אמנם המסורת כשהיא לעצמה אינה מספיקה כדי לקדש מנהג לעולם ועד, ויש לשנות מנהג, אם מתברר שהוא עומד בניגוד לסדרי-עולם חדשים או אם השינוי רצוי כשהוא לעצמו.

והנה, אף כי יש אומות הנוהגות להקדים את שם המשפחה תמיד (הסינים, למשל, כותבים וקוראים „צ'יאנג קאי-שק" כדי לציין את האיש קאי-שק לבית צ'יאנג), ויש אומות הנוהגות כך רק לפעמים (בתעודות ובמסמכים, ולהפך — בחייוס-יום), אין לומר בשום פנים, כי רוב אומות העולם נוהגות עכשיו להקדים את שם המשפחה לשם הפרטי וכי אנו מחויבים אפוא לסטות מהמסורת שלנו עתיקת-יומין. מצד אחר אין חידוש זה רצוי לנו, מפני שהוא מכניס ערבוביה ללא צורך ומקשה קביעת זהותו של מי שמדובר עליו, ובפרט בשמות העבריים החדשים. כי, אם עדיין אפשר להכיר, שהשם „מורדכוביץ שלמה" מציין את האיש שלמה לבית מורדכוביץ,

הרי באין שיטה קבועה יאחידה—מי יבין וידע, אם „דוד ברוך“ הוא דוד לבית ברוך או ברוך לבית דוד, וכן „בן-ציון ישראל“ ו„ישראל בן-ציון“, „שמואל ישעיה“ ו„ישעיה שמואל“ ודומיהם? והשמות המשמשים גם כשמות משפחה מרובים ושכיחים אצלנו (למשל אברהם, דוד, דניאל, ברוך, לוי, שלום, בן-ציון, שמחה, שמואל, ישעיה, ראובן, יהודה, ישראל, אריה וכיו"ב). על כן מוטב לנהוג כאבותינו ולכתוב תמיד את השם הפרטי תחילה ואת שם המשפחה בסוף.

אמנם יש צורך לפעמים לסדר שמות בסדר האלפביתי של המשפחות. לכך יש שתי דרכים מקובלות: (א) מסדרים את השמות לפי הסדר האלפביתי של המשפחות, אבל כותבים את שמו הפרטי של האיש לפני שם משפחתו (למשל: יצחק אריה, אברהם בנטוב, משה גמליאלי, וכו'). (ב) כותבים את שם המשפחה בראש ומפרידים בינו לבין השם הפרטי בפסיק, כדי לסמן שזוהי כתיבה שלא כדרכה ולא באה אלא לכוונה מסוימת (למשל: אריה, יצחק; בנטוב, אברהם; גמליאל, משה וכו'). דרך שנייה זו רצויה בשעה שהשמות ערוכים בטורים, אך לא כשהם כתובים בהמשך אחד. עכ"פ אין כל טעם לנהוג בדרך זו בשעה שהשם בודד ואינו אחד מבין סדרה של שמות מרובים.

ובכן הכלל הוא, שיש לכתוב את השם הפרטי — במילואו או בראשי-תיבות — בראש, ואת שם המשפחה — בסוף.